

sirventés(c), *frances(c)*, etc.

Es possible que això ho hàgim de fer extensiu fins a la variant catalana sense *-c*. *Cadafal* sortiria així de *-alc*. És clar que hi ajudaria pertot una etimologia popular *FALSUS* 'enganyós', allò que està en fals': no im- 5 motivada, atesa la impressió d'un amuntegament factici de fustam mal lligat, que es manté sense plena solidesa, aguantant-se superposat en l'aire; alguna forma anàloga sembla haver existit també en català; on el guixolenc Rafel Patxot em parlava, en una carta 10 de 1950, del *capfals* de les dictadures; *cadafalsos* en unes cobles impreses a Barcelona en el S. XVI (*DAG.*). En conclusió sembla que hem de pendre com a base de totes les formes romàniques un punt de partida **CATAFALCU*, que igualment pogué ser **CATAFALICU*. 15

Si això es força clar, cal reconèixer que d'aquí endavant anem bastant a les palpentes. L'explicació resumida a dalt (i ja en *DCEC*) té almenys la virtut de ser molt persuasiva en l'aspecte semàntic. Però és ben cert que ens deixa insatsfets en l'aspecte formatiu: 20 un nom derivat en *-ICUS* format d'amunt el producte d'un encreuament hipotètic de dos mots llatins (si es vol, un d'ells grecollatí, i fins més grec que llatí). Gamillscheg, que també accepta essencialment aquesta etimologia, admet també la derivació en *-ICU*; i en 25 dóna com a paral·lel un **BRODICUM* (*ZRPh*. XL, 1920, 150) que creu provat en gallo-romànic (fr. *brouée*) com a derivat del germ. *BROD* 'brou', però aquesta mateixa etimologia és una tesi incerta, que ben poca garantia pot donar-nos.

Baist esbossà una etimologia diferent, morfològicament més atractiva i fins sembla bastant convincent en conjunt, al primer cop d'ull. Partint del supòsit que el cat., port. i cast. *falca* no sigui d'origen 30 aràbic, aplicat a l'apuntalament¹ o 'falcadura' i a l'orla postissa d'un vaixell², sinó provinent d'un gr. *φάλκxης*, *φάλxης*, *φόλxης* —que també apareixeria compost amb els prefixos *άντι-*, *έπι-*, *έν-*—, el nostre *catafalc* en seria un altre compost, format amb el prefix *κατα-* (*RFgn* I, 113); encara que no se'ns escapa 40 que *κατα-* és prefix netament verbal, molt menys estès a formacions denominals que no ho són els en *άντι-* i *έπι-*; a la vista del caràcter tan rebuscat de l'etim. admesa generalment a base de *FALA*, ens preguntem si Baist no tindrà raó tanmateix. Però de se- 45 guida hem de veure que el suposat antecedent nàutic és ben poc convincent en l'aspecte semàntic; i ens acaba de dissuadir el fet que *falca* passa més sovint com a mot d'origen aràbic, i que no ens és possible de comprovar l'existència d'aqueix gr. *φάλxης* i variants. 50

Almenys, doncs, provisionalment serà més prudent que mantinguem per ara l'etimologia a base de *FALA*, si bé suggerint que ja seria hora que algú tornés a estudiar a fons el problema. Qui sap si fonts llatines de l'alta Edat Mitjana lliurarien resultats orientadors, sobretot potser les bizantines. Un camí a explorar per aquesta banda fóra el de la família de *καταφράσσειν* «cuirasser», amb l'adjectiu verbal *φατάφρακτος*; ultra l'animal cuirassat («cheval bardé») s'aplica això 60 —noció ja més pròxima en certs respectes— al vaixell

«garni de planches massives qui exhaussant le bord, protégeaient latéralement les rameurs» (Tucídides, Políbi); amb els seus corollaris *καταφράκxης* «bandage en forme de plastron» (Gal·liè), *κατάφραxίς* «action de boucher»; i en particular una variant fonètica, amb la sonant i la vocal en ordre oposat, *κατάφρακτος* «enfermé dans un lien», que apareix en Sòfocles i algú més. ¿Hi hauria hagut potser encreuament d'un mot grec d'aquest mateix grup, i poc diferent d'aquests, però amb un sentit més semblant al de *FALA*, amb el seu sinònim llatí *FALA*? ¿Potser simplificació fonètica del complex grec *-pκτο-* en *-RKO-* i llavors encreuament amb el sinònim *FALA*, més viu per a la gent de llengua llatina? Tot plegat resta 15 vague, poc convincent encara en l'aspecte semàntic.

Si es pogués postular **CATAS(TI)CUM* = *CATASTA* com a existent ja en grec o en llatí vulgar, un encreuament d'aquest amb *FALA* > **catafalicum* ja no fóra forçat. Una altra suposició que en definitiva em sembla de les més probables és que el grec *κατάστεγος* 'cobert de sostre' fos adoptat en llatí vulgar com **CATASTICUM* 'bastida coberta' i encreuant-se amb *FALA* en fessin **catafalicum*; *κατάστεγοι* *αύλαλ* 'habitatsges coberts de sostre' es troba ja en Heròdot i subs- 25 tantivat *κατάστεγον* en Plató.

Però ara com ara, fóra sens dubte prematur d'abandonar l'etimologia comunament admesa. Però convindrà insistir indagant aquesta pista. I des d'ara cal subratllar que si mantenim l'antiga, no és sense cons- 30 ciència que aquí resta un problema obscur i mai resolt a satisfacció.

¹ De nou I, 105, *-alch* en II, 178, però no sé si l'altra forma no hi és, en realitat, general, car en el cap. 146, on l'ed. *NCL.* (III, 95) imprimeix *-alc*, la prínceps i *Riq.* (435.3) porten *cadafal*.

Cadafet, V. *cadaf* *Cadagang*: com que l'únic dicc. que ha donat el nom d'aquest astàcid (corregiu així l'errada de l'*AlcM*), *Nephrops Norvegicus*, no indica la seva font, no podem confirmar bé si el seu nom és, com sembla, noruec com el del crustaci; potser 'pas' (dano-noruec *gang*) 'de gat' (dano-nor. *kat*), cf. el *Katte-gat* *Cadaldia*, *cadanyal*, V. *cada* *Cadaqués* contra l'especiosa etimologia que dóna *AlcM* veg. la nota final a *CÀDEC*. 45

CADARN, 'constipat', alteració del llatí *CATARRHUS* id. (gr. *κατάρρους*, derivat de *καταρρῆν* 'rajar avall', i aquest de *ρῆν* 'rajar'), per una diferenciació de la 50 *RR* en *rd* o *rn* que es produeix en bastants mots dels parlars hispànics i pirinencs, sobretot en mots d'origen pre-llatí o no llatí; potser perquè, a causa d'aquesta mateixa procedència forastera, la consonant *RR* s'hi pronunciava més clarament com un so doble i no simplement com una *r* més llarga. □ 1.ª *doc.*: S. XIII, Arnau de Vilanova, Ramon Llull.

Escrivia aquell: «no devets dormir de dia, abans ni després de menjar, e si dormits sia lunny del menjar, e l dormir sia poc, com en altre manera seguir-se-n'ha indigestió o *cadarn*» (*An. Sa. Tarr.* XXII, 12), on el